

ŽUPNIK I KNJIGA

U svećeničkom pastoralnom životu imamo dvije vrste ljudi. Jedni su svjesni da bez knjige nikada dobra stručnjaka u svojoj profesiji. Radi toga marljivo prate sva zbivanja i događaje u Crkvi i svijetu. Zanimaju se za suvremeno napredovanje u teološkoj znanosti. Uključuju se u napredak svjetske kulture i znanosti te nastoje razviti naravne sklonosti u pravcima prema kojima ih vuče prirodna sklonost. Drugi, naprotiv, odmah nakon školskih klupa, zanemare knjigu. Bacaju se na praktičan život. Često im je teško i novine pročitati, ili su im možda one jedina dnevna lektira. Neki zaneseni sportskim životom, prate jedino ta zbivanja u svijetu i kod nas, a ostalo ostavljaju po strani.

Knjiga župnika izdiže iznad prosječnosti

Razumljivo je da se svećenici profesori po svojoj dužnosti moraju baviti knjigom. Drži se normalnim da takvi ljudi pišu znanstvene rasprave, izdaju stručne knjige i na razne načine bave se znanstvenim radom. Svećenici pastoralci zaokupljeni su drugim poslovima i brigama. Mnogima je to radi pastoralne preokupacije gotovo nemoguće. Osim toga, daleko su od dobrih biblioteka koje mnogo pomažu da čovjek razvije svoje sposobnosti.

Ipak kroz povijest Crkve prošao je lijep broj župnika koji su se bavili naučnim radom. Neki su uspjeli da su ih ljudi ubrojili među znanstvenike i književnike. Bavili su se raznim strukama: teologijom, filozofijom, poviješću, arhivistikom, biologijom, medicinom i sl. Krasan primjer imamo u župniku Kneipu. Poznat je po čitavom svijetu svojim metodama liječenja i prirodnim preparatima u ishrani. I kroz našu kulturnu povijest imamo župnika čija su imena u povijesti upisana zlatnim slovima. Sjetimo se don Mihovila Pavlinovića, koji se istakao kao borac za narodna prava u doba narodnog preporoda u Dalmaciji. Pisao je političke i povijesne članke, tiskao dosta iz narodnog blaga. Poznat je također kao dobar poznavao hrvatskog jezika. Fra Stjepan Zlatović izdao je povijest dalmatinskih franjevacu vezanu za povijest naroda s kojim žive. Milan Pavelić kao župnik bavio se pjesništvom. Dr Fran Binički, kao lički župnik, mnogo je radio na kulturnom polju. Izidor Poljak kao bosanski župnik, tiskao je pjesme koje danas privlače svojom ljepotom. Sličnih primjera imamo dosta.

Neki župnici drže da se ne bave naučnim radom. Ipak to rade i ne-svjesno. Sve svoje slobodno vrijeme troše u određenom pravcu. Svoje iskustvo i stručnost prenose na druge. Njihov dugogodišnji rad i rezultate objavljuju drugi pod svojim imenom. Sami nisu imali sposobnosti, energije, smjelosti i sredstava da svoje zaključke objave.

Župnička služba redovito tjera svećenika u provinciju i sela. Njihovo je društvo običan svijet. Rijetko k njima zaluta po koji znanstvenik. Po malo steknu uvjerenje da su prosječni ljudi. Gube povjerenje u se. Boje se uzeti pero. Neki izgube rutinu pisanja i ono što imaju u glavi, ne znaju prenijeti na papir.

Jedan broj svećenika, kad se posvete župskoj praksi, zanamari ostale Božje darove. Ima ih, koji su kao studenti bogoslovije pisali po revijama i raznim publikacijama. Nekima je od stručnjaka priznat talenat. Otišli su na župu i — zakopaše Božje talente. Čuo biskup planinskog župnika kako ga je oslovio biranim riječima pri dolasku u pastirski pohod. Okrenuo se prema pratnji s opaskom: »Šteta da se ovakav talenat izgubi u ovim brdima!«

Dogodi se, da nakon završenog studija, ne odu na daljnje usavršavanje najdarovitiji đaci. Možda se to tako činilo onaj čas. Mnogi se ljudi intelektualno razvijaju u kasnijim godinama. Kroz školovanje su patili od kompleksa manje vrijednosti. Bili su plašljivi. Nisu imali pouzdanje u se. Kad su stupili u život, postepeno su se razvijali i svijetu otvarali. U jednoj bogosloviji bila su dva studenta. Jedan je bio po naravi bojažljiv i smeten, a drugi okretan i snalažljiv. Uočio je to profesor, dobar psiholog, i jednom prigom se izrazio: »Onaj prvi ne zna ni ono što zna, a ovaj drugi zna i ono što ne zna!«

Takvi se izgube po seoskim kamenjarima i pustošima naših zabitnih sela. Kolika bi korist bila za njih i za opću stvar kad bi im netko otvorio oči i povukao ih na kolosjek gdje bi učinili dosta koristi.

Pogrešno je dijeliti svećenike u dvije kaste: profesore i župnike. Nije lijepo ako se župnici smatraju drugorazrednim članovima biskupije ili redovničke zajednice. Nezgodno je ako se zaboravi da je i župnik akademski naobražen čovjek. Ružno je ako se od kojeg svećenika profesora omalovažuje kulturni i književni rad kolege na župi. Oni bi ih svojom stručnosti morali pridizati iz sivila svakidašnjice. Morali bi iskoristiti njihovu dobru volju i pomoći im u njihovim kulturnim i književnim nastojanjima.

Danas se u svećeničkim krugovima mnogo ističe osama koja župnika prati. Kad bi se svećenici držali knjige, nikada tu teškoću ne bi osjetili. Najteže je župniku po noći. U zimsko se doba rano smrkne. Lutanja i tumananja po župi iscrpljuju njegovu duševnu energiju. Kad bi se svećenik prihvatio knjige i kad bi se u nju zaljubio, večernja samoća donosila bi mu mnogo radosti. Nikada se ne može tako zdravo i lijepo misliti kao u tihe noćne sate. To je vrlo pogodno vrijeme za proučavanje, za

razmišljanje, za sastavljanje propovijedi — uopće za duševni rad jednog intelektualca. Marljiv i pametan župnik znao je naglasiti svojim župljanima: »Od zdrave do zdravemarije u noćno vrijeme pripadam sebi. U danje vrijeme pripadam vama!« Zatvorio bi se kućnim vratima i izmolio breviraj, pročitao dnevni tisak, redovito uzeo u ruke korisnu knjigu i s njome završio svoj dnevni posao.

Nažalost, moramo ustvrditi da ima nemarnih župnika koji ne primaju katolički tisak. Ima ih do kojih ne dolazi ni jedan glasnik, ni jedna svećenička ili katolička revija. I takvi se tuže na samoću na župi. Kad bi marljivo čitali naš katolički tisak, ubili bi jedan dobar dio dosade i osamljenosti.

Župska biblioteka

Bilo je vrijeme u povijesti Crkve kod nas, kad se velika važnost posvećivala dobrim i bogatim bibliotekama. To je bilo baš u ono doba kad se teško dolazilo do knjiga i do novca da se kupe. Sve naše samostanske biblioteke, a i one župskih ureda u centrima, obiluju starim knjigama iz 16., 17. i 18. st. Danas su to postale muzejske knjižnice. Osim časnih iznimaka već dugo i dugo one se ne pomlađuju s novim izdanjima. To nam ne služi na čast. Takvo stanje mogla bi se okarakterizirati kao bijeg od knjige.

Ipak nije tako. U posljednje vrijeme mnogi svećenici i župnici kupuju knjige za svoje privatne knjižnice. Neki imaju u svojim sobama čitavu biblioteku. Možda i ne misle da u tome ima prikrivenog egoizma i oholosti. Nema mnogo da je župnik ostavio župu i prešao u drugu. U sobi je imao krasne ormare za knjige. I ti su bili puni do vrha naj-suvremenijeg štiva. Čitav kamion je trebao da to preveze u svoj novi dom. Mladi nasljednik se potužio svojem prijatelju: »Gledaj, sve je prazno! Ni jednu suvremenu knjigu ja nemam. Tek sam u početku svojeg rada. Dugo će vremena proći dok nabavim ono najnužnije što mi je potrebno za moj pastoralni rad!«

Dogodi se da vjernici znaju prigovarati kako je određen svećenik iz njihove župe otjerao čitav kamion. U stvari je bilo tako. Kamion je bio nakrcan s knjigama.

Jedna je velika mana župnika današnjeg vremena što ne stvaraju župske biblioteke. Ako netko voli imati vlastitu knjižnicu, to mu ništa ne brani da usput stvara i župsku za svoje nasljednike. Ne bi se smilo dogoditi da župnik naručuje dobru knjigu za sebe, a da je u isti mah ne naruči i za župsku biblioteku.

Moramo priznati da su danas knjige vrlo skupe. Često se čuju odgovori na prigovore od raznih župnika: »Knjige su skupe i zato ih ne kupujem!« Čitav je život skup, pa ipak ljudi u njemu žive. Skup je građevinski materijal, po opet župnik sklon materijalnim radovima, ne

misli toliko na skupoću. Kupuje i gradi. Skup je i benzin, pa ni to ne smeta župnika koji ima auto da ga kupi i putuje. Sličnih bismo primjera mogli mnogo nabrojiti. Jedino je teško izvući novčarku iz džepa za koju korisnu i pametnu knjigu.

Čudno je da se u ovom predmetu škrtari i sa crkvenim novcem. Mnogi župski uredi ne primaju katolički tisak, ili ako ga primaju, to je onda svedeno na minimum. Takav ne može podizati svoju župu. Nema odakle crpsti ni zahvaćati. Svi biskupski ordinarijati daju dozvole da se uvijek može za dobri tisak potrošiti crkveni novac. Rijetko gdje može važiti prigovor: nema novaca. Nema za skupe i preskupe knjige, ali za ono najobičnije uvijek se može naći po koji novčić.

I prosječnim župnicima, i onima nižih intelektualnih sposobnosti potrebna je župska biblioteka. Stara je riječ: timeo hominem unius libri! — bojim se čovjeka od jedne knjige! Nikada vrijedna katekizatora, nikada dobra propovjednika bez dobrih knjiga. Ako se župnik ne nastoji usavršavati, promašio je svoje zvanje. Nužno mu je potrebna literatura.

Moramo priznati da ima jedan broj svećenika koje ne zanima tisak. Nikada im oko neće zapeti za književne oglase. To se njih ne tiče. Nađemo tu ponekada na vrijedne stvari koje su plod marljivog rada kolege župnika. Da to ne propadne u rukopisu, a s dobrom nakanom da i drugima koristi, dao je to tiskati. Nije lako prepustiti se riziku od nekoliko milijuna duga. Ljudi čine i to. Nadaju se da će naići na razumijevanje i susretljivost pojedinih župnika, te da će raspačavanjem knjige amortizirati utrošak. Pošto nema svoje prodavaonice, takav po adresaru šalje svoje djelce na župske urede. Mjesto da ga razume, čuje se stotinu prigovora. Dogodi se da neki knjigu vrata s primjedbom: »Ne naručeno ne primam!« Drugi, opet, bace je negdje na hrpu ne vodeći računa da knjigu treba platiti. Opravdavaju se: »Ja je nisam naručio!« U posljednje vrijeme, otkako je tiskanje poskupilo, ni jedan privatni izdavač ne može se pohvaliti da je na izdanoj knjizi išta zaradio. Sretan je onaj koji izbije utrošak. Marljivi župnici i svećenici nisu zaslužili takovo omalovažavanje, već naprotiv pohvalu i priznanje.

Sve naše župske knjižnice morale bi imati u svojim stalažama djela naših domaćih svećenika. U svakoj knjizi naći će se barem nešto dobra i korisna. Ujedno je to poticaj župnicima da pođu primjerom svojih kolega.

Većina župskih ureda prima domaći katolički tisak. To treba platiti. Ako je toga mnogo, iz kase se izvadi i povećá svota. Bilo bi štetno i griješno kad bi se to na koncu godine, ili odmah nakon prelistavanja, bacalo u vatru. Župske biblioteke morale bi biti opskrbljene s čitavim godištima pojedinih glasnika i revija. Tu se krije veliko blago koje će uvijek nekome koristiti.

Osim knjiga teološkog i vjerskog sadržaja, na policama župskih knjižnica moralo bi se naći i po koje važnije djelo iz suvremene nauke. Ugodno je čovjeku kad u slobodnim satima pronade na stalažama svojeg ureda knjigu znanstvenog ili književnog sadržaja. Skratit će mu duge dosadne satove i ubiti neugodnu samoću.

Za upoznavanje prilika prošlih vremena vrlo dobro dođu novine. Radi toga korisno je i pohvalno ako župnik u župsku biblioteku slaže brojeve nekog ozbiljnog profanog tjednika. Ako ih već kupuje, ništa ga ne stoji da ih složi na stalaže župske biblioteke.

Kad bi svaki župnik svake godine kupio barem po koju knjigu za župsku biblioteku, one bi kroz kratki period postale lijepim kulturnim pokladom.

Zaključak

Dobra knjiga bila je uvijek najbolji prijatelj pismenu čovjeku. Čuva ga od nepotrebnih tumaranja, tračeva i gubljenja dragocjenog vremena. U dobroj knjizi čovjek će uvijek naći nešto što mu otkriva poglede u život. Tuđe iskustvo, tuđa muka i tuđe znanje jeftino se koristi iz njih. Ako je knjiga dobra, onda nije nikada skupa.

Fra Vjeko Vrčić

RAZGOVOR O ISPOVIJEDI

U ovo uskršno vrijeme mnogo se govori o ispovijedi. Zabluda je misliti da nove odredbe ukidaju pojedinačno, tajno i osobno ispovijedanje grijeha pred svećenikom.

Među svojim bilješkama sam pronašao (ja uostalom pišem dnevnik svoga života) jedan razgovor o ispovijedi — toj vječnoj temi. Bilo je to 1942. godine, za vrijeme mog zatočeništva, kad je vrijeme teklo pretežno u dosadi i kad je, nadasve, vladala skrajna iskrenost.

Jedan kolega ateist diže se i reče: »Ja se ne ispovijedam . . . , jer nisam svjestan da sam počinio grijeh. Poslije djetinjstva moji laički učitelji, a kasnije moji 'dragi stoici' poučili su me da budem strog prema samom sebi, da gledam uvijek sa strane dužnosti. Ne želim reći da je to bilo lako. No mogu 'ispovjediti' kako u većini slučajeva držim da sam slušao pravilo dužnosti. Ja nemam iskustva onog što vi nazivate grijehom. I smatram da se tu nalazim pred demarkacionom linijom između dvaju tipova odgoja: laički odgoj i religiozni odgoj. U jednoj knjizi gdje Saint-Rene-Taillandier o njenom 'stricu Taine', sjećam se da sam čitao da su Taineove nećakinje bile odgojene na različit način: jedne u samo-